

МОТЕНКО Ярослав Володимирович

к.і.н., доц., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків);

ШИШКІНА Євгенія Костянтинівна

к.і.н., доц., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОБ'ЄКТ ІДЕОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Розгортання російської повномасштабної збройної агресії проти України, що триває з 24 лютого 2022 року зумовлює необхідність посиленої уваги держави, громадянського суспільства і, зокрема, викладацького корпусу до організації ефективної протидії інвазійному впливу у вітчизняному освітньо-інформаційному просторі. Метою пропонованого дослідження є аналіз особливостей навчально-виховного процесу у вищій школі України як системи протидії суспільно-деструктивному впливові пропаганди країни-агресора.

Передусім, відзначимо, що згідно Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (Розділ I. Стаття 5) робота закладів вищої освіти (ЗВО) в Україні базується на принципі політичної неупередженості, тобто недопущення під час навчального процесу політичної агітації, пропагування або рекламування політичних партій, рухів чи ідеологічних течій [3]. Закон «Про освіту» (Розділ I. Стаття 6) гарантує невтручання в освітній процес релігійних організацій [2]. Безпечне освітнє середовище передбачає для осіб, які навчаються у ЗВО, можливість доступу до публічних освітніх, наукових та інформаційних ресурсів, у тому числі, в мережі Інтернет, електронних підручників та інших мультимедійних навчальних ресурсів [2].

Водночас державна політика у сфері вищої освіти вимагає від учасників навчального процесу сприяння утвердженню української національної та громадянської ідентичності, вихованню патріотизму, формуванню оборонної свідомості, тобто готовності громадянина до захисту незалежності і територіальної цілісності України та її національних інтересів (Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»: Розділ I. Стаття 3) [3]. Провідними напрямками вирішення цього завдання є формування у здобувачів освіти усвідомлення нерозривності їхнього особистого зв'язку з національною історією українського народу, ознайомлення з біографіями видатних державних діячів України, акцентування уваги на вивченні досвіду національно-визвольної боротьби. Таким чином, було б логічним припустити, що здобувачі вищої освіти будуть оволодівати компетентностями оборонної свідомості, опановуючи відповідні історичні дисципліни. До того ж, ознайомлення з методикою наукової критики історичних джерел, на нашу думку, мало б стати важливою передумовою для формування у студентів навичок критичного мислення і медіаграмотності, що згідно діючого законодавства належить до

основних складових національно-патріотичного виховання (Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»: Розділ I. Статті 5, 9) [3].

Натомість, внаслідок масштабного скорочення обсягу суспільствознавчих дисциплін у навчальному навантаженні ЗВО України протягом 2014-2015 років для здобувачів вищої освіти було перетворено на зручний об'єкт для інформаційно-психологічного впливу з боку Росії. Необхідність використання студентами веб-ресурсів мережі Інтернет зумовило активне застосування цифрового середовища російськими органами пропаганди для інвазійного інформаційного впливу. Так, наприклад, з початком гібридної фази російсько-української війни у 2014 році одним з розповсюджувачів політичного нарративу країни-агресора став російськомовний розділ онлайн-енциклопедії «Вікіпедія», а ретрансляцію кремлівської ідеології здійснювали понад 400 веб-ресурсів, присвячених популяризації російської історії. Протягом 2020-2021 рр. у медіасфері України одними з найпопулярніших за кількістю відвідувань (до 42 мільйонів переглядів на місяць) були сайти, інформаційний контент яких на 63 % складався з проросійських нарративів [1]. Важливою складовою російської пропаганди в українському сегменті Інтернету окрім українофобського контенту були й антизахідні нарративи, які тенденційно описували політичне й суспільно-економічне життя провідних країн-членів Північноатлантичного альянсу. Найчастіше публікувалися матеріали викривального характеру, спрямовані на дискредитацію співпраці України із західними партнерами (37 % проросійської дезінформації в українських медіа [5]).

Активне використання здобувачами вищої освіти соціальних мереж створило додаткові можливості для просування в їхньому середовищі проросійських нарративів. Так, наприклад, у лютому 2022 року було виявлено російськомовний анонімний телеграм-канал «Війна з фейками». У перші два тижні свого існування він набрав 700 тис. тих, хто підписався на нього. Автори каналу, імітуючи розвідку на основі відкритих джерел, заперечували здійснення військових злочинів російською армією [4].

Таким чином, на сучасному етапі необхідною умовою для формування у здобувача вищої освіти оборонної свідомості є усунення невиправданих перепон для повноцінного застосування історичних дисциплін як інструменту протидії ворожому інвазійному впливу в інформаційно-освітньому просторі України.

Список використаної літератури

1. Дискредитація Байдена та «Україна винна у війні». Антизахідні та проросійські нарративи в українських онлайн-медіа у 2020–2021 роках. Інститут масової інформації. 2021. 8 червня. URL : <https://imi.org.ua/monitorings/dyskredytatsiya-bajdena-ta-ukrayina-vynna-u-vijni-antyзахidni-ta-prorosijski-naratyvy-v-ukrayinskyh-i39592>
2. Закон України Про освіту № 2145-VIII від 05 вересня 2017 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності №2834-IX від 13 грудня 2022 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
4. Лазарук Карина. «Война с фейками» та шизофашизм. Як Росія створює та поширює дезінформацію. 2022. 18 липня. URL : Інститут масової інформації <https://imi.org.ua/monitorings/vojna-s-fejkamy-ta-shyzofashyzm-yak-rosiya-stvoryuye-ta-rozповsyudzhuye-dezinformatsiyu-i46806>

5. Проросійська і антизахідна конспірологія в інформаційній війні. Ключові тренди 2020-2021 рр. Дослідження Інституту масової інформації та Детектор Медіа. URL : Інститут масової інформації <https://imi.org.ua/books/prorosijska-i-antyzahidna-konspirologiya-v-informatsijnij-vijni-i39620>

МУНТЯН Ігор Валерійович

здобувач третього рівня вищої освіти, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (Україна, м. Харків)

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

На початку ХХІ століття перед професійною освітою України постали нові завдання, висунуті суспільством і потребами військового часу. Потрібно вже сьогодні готувати майбутніх фахівців для відновлення економічного простору країни у повоєнний час, зокрема майбутніх інженерів аграрних закладів. Розвиток суспільства зумовлює необхідність модернізації та удосконалення фахової передвищої освіти майбутніх фахівців-аграріїв на підставі компетентнісного підходу з врахуванням провідного досвіду країн Європейського Союзу.

Багато хто з сучасних дослідників професійної освіти займається дослідженнями з наукової організації освітнього процесу (І. Бех, Г. Васянович, В. Кремень). Перехід сучасної освіти до компетентнісно-орієнтованої парадигми, було обумовлено численними дослідженнями компетентнісного підходу таких науковців як С. Клепко, О. Овчарук, Дж. Равен, Г. Халаш, В. Хутмахер. Одним із напрямів удосконалення професійної компетентності майбутніх інженерів-аграріїв є формування у них практичного мислення на базі вимог, висунутих сучасним суспільством до особистості фахівців аграрних закладів. Питання розвитку інтелекту та практичного мислення особистості досліджували світові науковці: Guilford J.P., Lipman O.R., Sternberg J. and Wagner R.K., Scribner S., Thurstone L.L., Wechsler D., Wertheimer M. Проблема формування практичного мислення у здобувачів освіти займалися такі вітчизняні вчені як: Л. Засєкіна, С. Кравченко, І. Лялюк, І. Пасічник, Н. Пов'якель, М. Смульсон. Проаналізувавши підходи цих науковців до визначення практичного мислення як складової професійної компетентності фахівців взагалі і майбутніх інженерів аграрних закладів зокрема, ми можемо зробити висновок, що практичне мислення є необхідною складовою професійного становлення майбутнього спеціаліста у аграрній сфері діяльності. Вважаємо, що практичне мислення майбутніх інженерів аграрних закладів фахової передвищої освіти – це мислення на основі думок і висновків, що виникають під час розв'язання конкретних практичних завдань професійної сфери аграріїв. Оскільки теоретичне мислення – це пізнання законів і правил, то основне завдання практичного мислення фахівця-аграрія знаходиться в практичній площині і стосується розробки засобів практичного перетворення дійсності шляхом постановки мети, створення плану, проекту, схеми діяльності в аграрній сфері.